

PAŽEIDIMO TYRIMO IR LĖŠŲ GRAŽINIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pažeidimo tyrimo ir lėšų gražinimo taisyklėse (toliau – Taisyklės) reglamentuojama administruojančiosios institucijos – viešosios įstaigos Centrinės projektų valdymo agentūros (toliau – administruojančioji institucija) – atliekamo pažeidimo tyrimo eiga, netinkamų finansuoti išlaidų, susijusių su pažeidimu, apskaičiavimo, sprendimo dėl pažeidimo priėmimo ir lėšų gražinimo tvarka.

2. Pažeidimus gali įtarti kiekvienas 2021–2027 metų Europos Sąjungos (toliau – ES) fondus ar Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę administruojančios institucijos darbuotojas, vykdydamas projektų sutarčių priežiūrą arba kontrolę, gavęs informacijos iš trečiųjų šalių ar ją pastebėjęs visuomenės informavimo priemonėse ir kitais atvejais.

3. Ministerija, vadovaujančioji ar audito institucijos, įtarusios pažeidimą ir (ar) gavusios informacijos apie įtariamus pažeidimus iš Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės, Europos Komisijos, Europos Audito Rūmų, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba), Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos, Viešųjų pirkimų tarnybos, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, Žurnalistų etikos inspektoriatų tarnybos ir trečiųjų šalių, šią informaciją persiunčia administruojančiajai institucijai.

II SKYRIUS PAŽEIDIMO TYRIMO EIGA

4. Administruojančioji institucija, gavusi informacijos apie įtariamą pažeidimą arba įtarsi pažeidimą, per 5 darbo dienas įvertina, ar įtariamasis pažeidimas turi pažeidimo sudėtį, nurodytą pažeidimo sąvokoje, kuri nustatyta 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis finansuojamų ar iš dalies finansuojamų projektų įgyvendinimo tvarkos apraše.

5. Administruojančioji institucija, nustačiusi, kad įtariamasis pažeidimas turi pažeidimo sudėtį ir atitinka pažeidimo sąvoką, įvertina, ar įtariamasis pažeidimas gali būti ištaisytas:

5.1. Jeigu įtariamasis pažeidimas gali būti ištaisytas, administruojančioji institucija ne vėliau kaip per 14 dienų nuo informacijos apie įtariamą pažeidimą gavimo dienos nurodo projekto vykdytojui įtariamo pažeidimo ištaisymo būdą ir terminą, per kurį įtariamasis pažeidimas turi būti ištaisytas ir kuris negali būti trumpesnis kaip 7 dienos ir ilgesnis kaip 30 dienų, išskyrus atvejus, kai dėl objektyvių aplinkybių įtariamasis pažeidimas negali būti ištaisytas per 30 dienų.

5.2. Jeigu įtariamasis pažeidimas negali būti ištaisytas arba projekto vykdytojas per nustatytą terminą įtariamo pažeidimo neištaiso, administruojančioji institucija atlieka pažeidimo tyrimą nustatyta tvarka.

6. Administruojančioji institucija, įtarsi nusikalstamą veiką, susijusią su ES fondų lėšų neteisėtu gavimu ir (ar) panaudojimu, apie tai nedelsdama, ne vėliau kaip per 7 dienas nuo sprendimo dėl pažeidimo priėmimo dienos, raštu arba per Europos Sąjungos fondų investicijų administravimo informacinę sistemą (toliau – INVESTIS), jeigu yra įdiegtos tokios funkcinės galimybės, informuoja Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą arba, kai įtariama korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, susijusi su ES fondų lėšų neteisėtu gavimu ir (ar) panaudojimu, – Specialiųjų tyrimų tarnybą, taip pat raštu arba per INVESTIS informuoja vadovaujančiąją instituciją. Administruojančioji institucija Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai arba Specialiųjų tyrimų tarnybai taip pat pateikia visą turimą su įtariama nusikalstama veika susijusią informaciją, nurodo pažeidimo tyrimo metu nustatytus įtariamų nusikalstamų veikų požymius, teisės aktų pažeidimus ir pateikia tai patvirtinančių dokumentų kopijas.

7. Administruojančioji institucija, tirdama įtariamą pažeidimą, vertina projekto vykdytojo ar kitų institucijų ir (ar) įstaigų pateiktą informaciją, duomenis ir dokumentus, reikalingus pažeidimo tyrimui atlikti, taip pat gali atlikti projekto patikrą vietoje, prašyti projekto vykdytojo paaiškinti įtariamo pažeidimo aplinkybes, kreiptis į kitas institucijas ar įstaigas su prašymu pagal kompetenciją pateikti informaciją, reikalingą pažeidimo tyrimui atlikti, ir (ar) atlikti kitus veiksmus, siekdama iširti įtariamą pažeidimą.

8. Administruojančioji institucija pažeidimo tyrimą turi atlikti ne vėliau kaip per 30 dienų nuo informacijos apie įtariamą pažeidimą gavimo dienos. Kai reikia kreiptis į kitas institucijas ir įstaigas dėl papildomos informacijos, pažeidimo tyrimas baigiamas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo papildomos informacijos gavimo dienos.

9. Kai pažeidimo tyrimas yra susijęs su vykstančiu ikiteisminiu tyrimu ar teisminiu procesu dėl nusikalstamos veikos, administruojančioji institucija atlieka pažeidimo tyrimą ir priima sprendimą dėl pažeidimo (ne)nustatymo, nelaukdama ikiteisminio tyrimo pabaigos ir (ar) teismo nuosprendžio dėl nusikalstamos veikos. Jei administruojančioji institucija, atlikusi pažeidimo tyrimą ir įvertinusi visas su įtariamu pažeidimu susijusias aplinkybes, neturi pagrindo nustatyti pažeidimo, pažeidimo tyrimas baigiamas ir pažeidimas nėra nustatomas. Pažeidimo tyrimas atnaujinamas, kai įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo patvirtinama nusikalstama veika.

10. Administruojančioji institucija apie pradėtą pažeidimo tyrimą ne vėliau kaip per 7 dienas nuo informacijos apie įtariamą pažeidimą gavimo dienos raštu informuoja projekto vykdytoją, išskyrus, kai toks informavimas galėtų turėti neigiamą įtaką pažeidimo tyrimui.

III SKYRIUS

NETINKAMŲ FINANSUOTI IŠLAIDŲ, SUSIJUSIŲ SU PAŽEIDIMU, APSKAIČIAVIMAS

11. Administruojančioji institucija, atsižvelgdama į įtariamo pažeidimo pobūdį, apskaičiuoja netinkamų finansuoti projekto išlaidų dydį:

11.1. su pažeidimu susijusių projekto išlaidų sumą, jei ją galima tiesiogiai nustatyti;

11.2. su pažeidimu susijusių projekto išlaidų dalį, kuri apskaičiuojama Taisyklių 14 ir 15 punktuose nustatyta tvarka, jei su pažeidimu susijusių išlaidų negalima tiesiogiai nustatyti.

12. Nustačius, kad projekto vykdytojas pažeidė investicijų tęstinumo reikalavimus, netinkamų finansuoti išlaidų dydis apskaičiuojamas Taisyklių priede pateiktos Su pažeidimu susijusių netinkamų finansuoti projekto išlaidų apskaičiavimo metodikos 1–3 punktuose nustatyta tvarka. Kai projekto vykdytojas bankrutuoja investicijų tęstinumo laikotarpiu, grąžintinos lėšos apskaičiuojamos Taisyklių priedo 1–3 punktuose nustatyta tvarka.

13. Kai įtariamasis pažeidimas yra susijęs su pirkimu, įvykdytu pažeidžiant teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus, arba tokio pirkimo pagrindu sudarytos sutarties vykdymu ir neįmanoma tiksliai apskaičiuoti su tokiu pažeidimu susijusių netinkamų finansuoti išlaidų dydžio, šis dydis apskaičiuojamas Taisyklių priedo 4–8 punktuose nustatyta tvarka.

14. Kai įtariamasis pažeidimas yra susijęs su nustatyta nusikalstama veika dėl projekto vykdytojo ir (ar) įgyvendinant 2021–2027 metų ES fondų investicijas ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę dalyvaujančių subjektų darbuotojų neteisėtų veiksmų, dėl kurių projektui įgyvendinti buvo neteisėtai skirta ir (arba) išmokėta lėšų suma, netinkamomis finansuoti pripažįstamos visos su nusikalstama veika susijusios projekto išlaidos.

15. Nustačius, kad projekto vykdytojas nesilaikė nustatyto draudimo be administruojančiosios institucijos sutikimo perleisti, parduoti, įkeisti turtą ar kitokiu būdu suvaržyti intelektines ar daiktines teises į turtą, kuriam įsigyti ar sukurti skiriama projekto lėšų, netinkamomis finansuoti projekto išlaidomis pripažįstamos suvaržyto turto įsigijimo išlaidos, įvertinus turto nusidėvėjimą, išskyrus atvejus, kai tokiam intelektinių ar daiktinių teisių į turtą suvaržymui administruojančioji institucija buvo pritarusi.

16. Nustačius, kad projekto vykdytojas nevykdo savo įsipareigojimų informuodamas apie projektą, netinkamomis finansuoti pripažįstama iki 3 procentų lėšų, skiriamų projektui įgyvendinti.

17. Su įtariamu pažeidimu susijusių lėšų išmokėjimas ar išlaidų pripažinimas tinkamomis finansuoti laikinai sustabdomas, kol bus ištaisytas įtariamasis pažeidimas ar bus baigtas pažeidimo tyrimas ir priimtas atitinkamas (-i) sprendimas (-ai) dėl pažeidimo, taip pat tais atvejais, kai administruojančioji institucija gauna informacijos apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, susijusį su projektu, ir mano, kad lėšų išmokėjimas ar išlaidų pripažinimas tinkamomis finansuoti gali padaryti žalą ES ir (ar) Lietuvos Respublikos valstybės biudžetams (-ui) arba turės neigiamą įtaką dėl nustatyto pažeidimo pripažintų netinkamomis finansuoti projekto išlaidų grąžinimui:

17.1. Jei su įtariamu pažeidimu ar ikiteisminiu tyrimu susijusios lėšos projekto vykdytojai buvo išmokėtos, gali būti laikinai stabdomas projektui skirtų lėšų dalies išmokėjimas.

17.2. Jei su įtariamu pažeidimu ar ikiteisminiu tyrimu susijusios lėšos projektui dar nebuvo išmokėtos, gali būti laikinai stabdomas finansuoti tinkamų išlaidų dalies tikrinimas.

17.3. Apie sprendimą dėl laikino lėšų sustabdymo administruojančioji institucija informuoja projekto vykdytoją, ministeriją ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamentą.

18. Dėl Taisyklių 17 punkte nustatytų veiksmų administruojančioji institucija sprendžia atsižvelgdama į galimą pažeidimo finansinį poveikį ES ir (ar) Lietuvos Respublikos valstybės biudžetams (-ui), projekto įgyvendinimo etapą ir kitas svarbias aplinkybes bei turimą informaciją apie projektą ar projekto vykdytoją ir apie sprendimą informuoja projekto vykdytoją.

IV SKYRIUS SPRENDIMO DĖL PAŽEIDIMO PRIĖMIMAS

19. Administruojančioji institucija, atlikusi pažeidimo tyrimą, priima vieną iš šių sprendimų:

19.1. pažeidimo nenustatyta;

19.2. pažeidimas nustatytas, bet gali būti ištaisytas;

19.3. pažeidimas nustatytas, su juo susijusios projekto išlaidos pripažįstamos netinkamomis finansuoti ir:

19.3.1. šioms išlaidoms skirtos lėšos turi būti sugrąžintos (jei jos buvo išmokėtos projekto vykdytojai) šio Taisyklių V skyriuje nustatyta tvarka, ir (arba)

19.3.2. šios išlaidos nefinansuojamos (jei jos nebuvo išmokėtos projekto vykdytojai), ir (arba)

19.3.3. nutraukiama projekto sutartis.

20. Administruojančioji institucija apie priimtą sprendimą dėl pažeidimo (ne)nustatymo ne vėliau kaip per 5 dienas nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoja projekto vykdytoją ir ministeriją.

21. Kai atlikus pažeidimo tyrimą nustatoma, kad buvo nesilaikyta taikytinos teisės aktų ir (arba) projekto sutarties nuostatų, tačiau dėl to nebuvo ar negalėjo būti finansinio poveikio ES ir (ar) Lietuvos Respublikos valstybės biudžetams (-ui), pažeidimas nėra nustatomas.

22. Paaškęjus naujoms aplinkybėms, kurios nebuvo įvertintos tiriant įtariamą pažeidimą, pažeidimo tyrimas gali būti atliekamas iš naujo ir, atsižvelgiant į jo rezultatus, atitinkamai gali būti pakeistas sprendimas dėl pažeidimo (ne)nustatymo.

23. Pažeidimo tyrimo, nustatymo ir ištaisymo procedūros baigiamos, kai baigiami visi su lėšų grąžinimu susiję veiksmai, taip pat baigiamos kitos administracinės ir (ar) teisminės procedūros, susijusios su pažeidimo nustatymu ir ištaisymu.

V SKYRIUS LĖŠŲ GRĄŽINIMAS

24. Taisyklių 19.3.1 papunktyje nurodytą sprendimą dėl lėšų grąžinimo priima ir per 3 darbo dienas nuo šio sprendimo įsigaliojimo dienos informuoja projekto vykdytoją ir asignavimų valdytoją administruojančioji institucija, *mutatis mutandis* atlikdama Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590 „Dėl Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų grąžinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Finansinės paramos grąžinimo taisyklės), 11–12 punktuose nustatytus veiksmus ir pateikdama šio sprendimo kopiją.

25. Projekto vykdytojas grąžintinas lėšas turi grąžinti per sprendime dėl lėšų grąžinimo nurodytą terminą į šiame sprendime nurodytą kredito įstaigos sąskaitą.

26. Projekto vykdytojai negrąžinus grąžintinų lėšų per sprendime dėl lėšų grąžinimo nurodytą terminą, skaičiuojami delspinigiai ir palūkanos (kai teikiama neteisėta ar netinkamai taikoma valstybės pagalba, kaip nustatyta 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamente (ES) 2015/1589, nustatančiame išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, arba kai administruojančioji institucija, atlikusi pažeidimo tyrimą, nustato, kad valstybės pagalba buvo suteikta ir (ar) naudojama netinkamai) *mutatis mutandis* taikant Finansinės paramos grąžinimo taisyklių 11.5 ir 11.6 papunkčiuose nustatytas procedūras.

27. Projekto vykdytojas, dėl kurio projekto priimtas sprendimas dėl lėšų grąžinimo, gali prašyti administruojančiosios institucijos leisti grąžintinų lėšų sumą grąžinti dalimis arba atidėti grąžinimo terminą (išskyrus, kai teikiama neteisėta ar netinkamai taikoma valstybės pagalba, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2015/1589), o administruojančioji institucija – priimti atitinkamą sprendimą *mutatis mutandis* taikydama Finansinės paramos grąžinimo taisyklių 11.7 papunktyje ir 13–14 punktuose nustatytas procedūras, atlikdama Finansinės paramos grąžinimo taisyklėse administruojančiajai institucijai nustatytus atlikti veiksmus.

SU PAŽEIDIMU SUSIJUSIŲ NETINKAMŲ FINANSUOTI PROJEKTO IŠLAIDŲ APSKAIČIAVIMO METODIKA

1. Nustačius pažeidimą dėl investicijų tęstinumo reikalavimo neįvykdymo, netinkamos finansuoti projekto išlaidos apskaičiuojamos proporcingai investicijų tęstinumo laikotarpiui (kalendorinėmis dienomis) ir dienoms, likusioms iki šio laikotarpio pabaigos, bei, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, apskaičiuojamos nuo projektui įgyvendinti, projekto veiklai vykdyti ar sutartyje numatytam turtui įsigyti panaudotos tinkamų finansuoti išlaidų sumos, įvertinus turto nusidėvėjimą, buvusį momentu, kai buvo pažeistas investicijų tęstinumo reikalavimas, pagal formulę:

$$NFL = \frac{\text{Likęs ITL (dienos)} \times \text{PVTTFIS}}{\text{Visas ITL (dienos)}}, \text{ kur:}$$

NFL – netinkamos finansuoti projekto išlaidos, eurai;

ITL – investicijų tęstinumo laikotarpis, kalendorinėmis dienomis;

PVTTFIS – projektui įgyvendinti, veiklai vykdyti ar projekto turtui įsigyti panaudota tinkamų finansuoti išlaidų suma, įvertinus turto nusidėvėjimą pagal investicijų projekte nurodytą turto nusidėvėjimo sumą (jei tokia suma nenurodyta, – pagal projekto vykdytojo nustatytą apskaitos politiką), buvusį momentu, kai buvo pažeistas investicijų tęstinumo reikalavimas, eurai.

2. Kai neįmanoma nustatyti tikslios datos, kada buvo pažeistas investicijų tęstinumo reikalavimas, netinkamos finansuoti projekto išlaidos apskaičiuojamos atsižvelgiant į žinomą kiek įmanoma tikslesnį laikotarpį, kurį investicijų tęstinumo reikalavimas buvo pažeistas (pvz., savaitė, mėnuo, metai), pvz., $NFL = \text{likęs ITL (mėnesiai)} \times \text{PVTTFIS} / \text{visas ITL (mėnesiai)}$.

3. Nustačius investicijų tęstinumo reikalavimo pažeidimą, susijusį su projekto turtu, kurio nusidėvėjimo trukmė yra trumpesnė už projekto sutartyje nustatytą investicijų tęstinumo laikotarpį, apskaičiuojant netinkamas finansuoti projekto išlaidas, atsižvelgiama ne į investicijų tęstinumo laikotarpį, bet į turto nusidėvėjimo trukmę.

4. Nustačius su pirkimu susijusį pažeidimą, vadovaujamosi Europos Komisijos 2019 m. gegužės 14 d. sprendimu Nr. C(2019) 3452, kuriuo nustatomos su Sąjungos finansuotomis išlaidomis susijusių finansinių pataisų, kurias reikia atlikti dėl taikytinų viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo, nustatymo gairės (angl. *Guidelines for determining financial corrections to be made to expenditure financed by the Union for non-compliance with the applicable rules on public procurement*) (toliau – Gairės).

5. Kai dėl pažeidimo, susijusio su pirkimu, tikslios netinkamų finansuoti projekto išlaidų sumos nustatyti negalima, Gairėse nustatyta netinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo norma, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, taikoma proporcingai pagal pirkimo sutartį arba jos dalį (jei pirkimo sutartis apima ir kitus, projekto lėšomis nefinansuojamus, objektus arba pažeidimas turėjo įtakos tik daliai pirkimo sutarties vertės) projekto vykdytojo patirtoms ir planuojamoms patirti išlaidoms pagal konkrečią pirkimo sutartį.

6. Kai dėl nustatyto pažeidimo pagal Gairės galėtų būti taikomos skirtingos netinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo normos, dėl atitinkamos normos taikymo, laikantis proporcingumo principo, sprendžiama atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir įvertinant su juo susijusias aplinkybes:

6.1. ar pirkimas (išskyrus tarptautinį pirkimą) nekelia tarptautinio susidomėjimo (pvz., vertinama, ar kitose valstybėse narėse esantys ūkio subjektai siekė pateikti pasiūlymą dėl pirkimo, arba, kai apie tai nėra duomenų, vertinama, ar tokie ūkio subjektai dalyvavo vykdant panašius pirkimus (vadovaujantis turima informacija apie analogiškus projektus) ir kt.);

6.2. ar nebuvo neteisėtai ribojama rangovų, prekių tiekėjų ir (ar) paslaugų teikėjų konkurencija (pvz., vertinama, ar sudarytos sąlygos potencialiam rangovui, prekių tiekėjui ir (ar) paslaugų teikėjui pateikti pasiūlymą, pateiktų pasiūlymų skaičius ir kt.);

6.3. ar dėl nustatytų diskriminuojančių reikalavimų nebuvo atmesta pasiūlymų;

6.4. ar yra kitų, atsižvelgiant į taikytinų teisės normų pažeidimo pobūdį ir sunkumą, laikantis proporcingumo principo, administruojančiosios institucijos nustatytų aplinkybių (pretenzijų ir skundų nebuvimas savaime nėra lengvinanti aplinkybė).

7. Kai dėl to paties pirkimo nustatomi keli pažeidimai, pirkimui taikomuose Gairių punktuose nurodytos dėl atitinkamo pažeidimo taikytinos netinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo normos nesumuojamos, o taikoma didžiausia iš jų.

8. Jei atliekant atnaujintą pažeidimo tyrimą nustatomas (-i) naujas (-i) su pirkimu susijęs (-ę) pažeidimas (-ai), įvertinus su nauju (-ais) pažeidimu (-ais) susijusias aplinkybes, sprendime dėl pažeidimo nurodyta netinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo norma gali būti padidinta iki Gairėse nurodytos pažeidimui taikomos didžiausios netinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo normos.
